

Sygn. akt III AUa 2014/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Maria Małek - Bujak (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Ansion SSA Ewa Piotrowska
Protokolant	Agnieszka Turczyńska

Przy udziale –

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania G. S. (G. S.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o prawo do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach

z dnia 29 sierpnia 2012r. sygn. akt XI U 2423/11

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję organu rentowego i umarza postępowanie w sprawie.

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA M. Małek-Bujak /-/ SSA E. Piotrowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2014/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lipca 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. uchylił decyzję z dnia 31 maja 2005 roku i umorzył postępowanie, jednocześnie odmawiając G. S. prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 roku w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki w związku z art. 145 § 1 pkt 8 k.p.a. i art. 105 k.p.a.

W uzasadnieniu wskazał, iż fakt kontynuowania zatrudnienia wyklucza nabycie prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 roku. Konieczną przesłanką nabycia prawa do takiego świadczenia jest zaprzestanie zatrudnienia z powodu sprawowania opieki nad dzieckiem.

Od decyzji tej ubezpieczona wniosła odwołanie, domagając się pozostawienia prawa do emerytury. W uzasadnieniu podniosła, że w decyzji ZUS wskazano, iż emeryturę przyznaje się od rozwiązania stosunku pracy oraz wypłata emerytury podlega zawieszeniu. Zdaniem odwołującej, decyzja ZUS nie precyzuje daty konieczności rozwiązania stosunku pracy, tylko stwierdza fakt zawieszenia. Zatem, wobec spełnienia wszystkich ustawowych przesłanek do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem, w związku ze stanem zdrowia syna, wniosła o pozostawienie jej prawa do emerytury.

Wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2012 roku Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach w sprawie o sygn. XI U 2423/11 zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od daty rozwiązania stosunku pracy.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2005 roku Sąd Okręgowy w Katowicach, rozpoznając odwołanie ubezpieczonej od decyzji z dnia 10 lutego 2004 roku, przyznał G. S. prawo do emerytury od dnia rozwiązania stosunku pracy. Przedmiotem rozważań Sądu była okoliczność pozostawania ubezpieczonej w zatrudnieniu. Decyzją z dnia 31 maja 2005 roku organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od daty rozwiązania stosunku pracy i jednocześnie zawiesił jej wypłatę, gdyż ubezpieczona kontynuowała zatrudnienie.

W dniu 24 czerwca 2009 roku ZUS Oddział w R. złożył wniosek o wznowienie postępowania na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 29 stycznia 2010 roku zmienił wyrok z dnia 4 kwietnia 2005 roku i oddalił odwołanie ubezpieczonej od decyzji z dnia 10 lutego 2004 roku. Sąd przyjął, że podstawą wznowienia postępowania jest kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia w sytuacji, gdy przesłanką konieczną do nabycia prawa do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki, jest niemożność kontynuowania zatrudnienia pracowniczego. Wcześniejsza emerytura pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki ma za zadanie rekompensować ubezpieczonemu utratę możliwości uzyskania przez niego dochodu z tytułu własnej pracy z powodu konieczności stałej, osobistej opieki nad dzieckiem. Jeżeli konieczność wykonywania stałej opieki nad dzieckiem nie stoi na przeszkodzie wykonywaniu pracy zarobkowej, brak podstaw do przyznania wcześniejszej emerytury.

Apelację od wyroku z dnia 29 stycznia 2010 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił wyrokiem z dnia 23 listopada 2010 roku. Sąd przyjął, że przesłanki warunkujące prawo do wcześniejszej emerytury muszą zachodzić kumulatywnie, tymczasem ubezpieczona pozostawała i nadal pozostaje w zatrudnieniu, co wyklucza prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki.

Decyzją z dnia 12 lipca 2011 roku organ rentowy uchylił decyzję z dnia 31 maja 2005 roku i umorzył postępowanie, jednocześnie rozpoznając wniosek ubezpieczonej z dnia 3 listopada 2003 roku, odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury. Organ rentowy podniósł, że podstawą decyzji jest nie spełnienie przesłanki w postaci zaprzestania zatrudnienia z powodu opieki nad dzieckiem.

Na skutek kasacji ubezpieczonej Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 13 września 2011 roku uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku podniósł, że w przedmiotowej sprawie ustalenie prawa do emerytury nastąpiło pod warunkiem rozwiązania stosunku pracy. Chociaż rozstrzygnięcie takie jest wadliwe, to wyrok w takim kształcie uprawomocnił się ze wszystkimi stąd wynikającymi konsekwencjami. Z wyroku tego wynika prawo do emerytury w przyszłości i pod warunkiem rozwiązania stosunku pracy, z drugiej strony z wyroku wynika brak prawa do świadczenia dopóki nie zostanie rozwiązany stosunek pracy. Okoliczność kontynuacji zatrudnienia przez ubezpieczoną była znana Sądowi wydającemu wyrok z dnia 4 kwietnia 2005 roku i oceniana z punktu widzenia przesłanek do emerytury. Ostatecznie, według Sądu Najwyższego, skoro Sąd Okręgowy wydając wyrok z dnia 4 kwietnia 2005 roku uznał, że przepisy prawa materialnego pozwalają na przyznanie świadczenia pod warunkiem, że względu na kontynuowanie zatrudnienia przez ubezpieczoną, to okoliczność ta nie może stanowić podstawy ponownego ustalenia prawa do świadczenia.

Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2011 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach zmienił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 29 stycznia 2010 roku i oddalił wniosek organu rentowego o wznowienie postępowania zakończony prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 4 kwietnia 2005 roku (sygn. akt XII U 493/04). Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego, zmieniający prawomocny wyrok tego Sądu z dnia 4 kwietnia 2005 roku zapadł z naruszeniem przepisów art.114 ust. 2 pkt 2 oraz art.114 ust. 1 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt XI U 3697/09)

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczona nieprzerwanie od 1983 roku pozostaje w zatrudnieniu w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w T.. Niepełnosprawnym dzieckiem opiekuje się w czasie wykonywania pracy. Powyższe okoliczności nie są przez strony kwestionowane. Spornym jedynie pozostaje, czy organ rentowy miał podstawy do odmówienia ubezpieczonej prawa do emerytury po wydaniu prawomocnego wyroku przyznającego świadczenie pod warunkiem.

Sąd Okręgowy wskazał, iż ponowne ustalenie prawa do świadczenia jest możliwe po spełnieniu przesłanek z art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, że prawo do świadczeń lub ich wysokość uległa ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję na skutek uwzględnienia przez Sąd Okręgowy wniosku organu rentowego o wznowienie postępowania w wyroku z dnia 29 stycznia 2010 roku i oddalenia apelacji ubezpieczonej wyrokiem z dnia 23 listopada 2010 roku. Ostatecznie jednak prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 grudnia 2011 roku wniosek organu rentowego o wznowienie postępowania zakończony prawomocnym wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2005 roku, został oddalony. Tym samym, Sąd prawomocnie orzekł, że nie ma przesłanek do wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie Sądu Okręgowego. brak zatem podstaw prawnych do wzruszenia postępowania i ponownego ustalenia prawa ubezpieczonej do renty z tytułu opieki nad dzieckiem. Sąd I instancji, wskazał, iż skoro Sąd Okręgowy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2005 roku orzekł, że ubezpieczonej nie przysługuje prawo, błędnie określając je jako prawo do renty, pod warunkiem rozwiązania stosunku pracy i postępowanie w sprawie przyznania prawa nie zostało prawomocnie wzruszone, organ rentowy nie miał podstaw do wydania decyzji z dnia 12 lipca 2011 roku, pozbawiającej ubezpieczoną prawa do świadczenia.

Sąd I instancji uznał, iż brak jest przesłanek do merytorycznego rozpatrzenia sprawy ubezpieczonej do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem i nie ustalał czy istnieją przesłanki do przyznania tego prawa, czy nie, gdyż istnieje w tym zakresie prawomocny wyrok Sądu z dnia 4 kwietnia 2005 roku.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., przy zastosowaniu art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zmienił zaskarżoną decyzję.

Postanowieniem z dnia 7 września 2012 roku Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił wniosek organu rentowego o uzupełnienie wyroku, poprzez określenie daty dziennej przyznania ubezpieczonej prawa do emerytury.

W uzasadnieniu wskazał, iż z ustalonych okoliczności wynika, że prawo ubezpieczonej do emerytury zostało przyznane pod warunkiem rozwiązania w przyszłości stosunku pracy. Sąd, wydając wyrok z dnia 29 sierpnia 2012 roku, orzekł tak jak w wyroku z dnia 4 kwietnia 2005 roku, gdyż zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem prawa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, organ rentowy zarzucił mu naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 379 pkt 3 k.p.c., poprzez wyrokowanie w sprawie, która była już prawomocnie rozstrzygnięta wyrokiem Sądu Okręgowego

w Katowicach z dnia 4 kwietnia 2005 roku, sygn. akt XII U 439/04; naruszenie prawa materialnego, tj. w szczególności art. 100 ustawy emerytalnej w związku z § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 roku w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki, poprzez przyznanie prawa do emerytury, mimo braku kumulatywnego spełnienia wszystkich przesłanek do nabycia - pozostawania w zatrudnieniu oraz naruszenia art. 233 k.p.c., poprzez całkowicie dowolne przyjęcie, że ubezpieczona spełnia warunki do przyznania prawa do emerytury.

Wskazując na powyższe podstawy apelacji, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu podniósł, iż zaskarżony wyrok stanowi drugi prawomocny wyrok przyznający ubezpieczonej prawo do emerytury. Pierwotnie rozstrzygnął o tym Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2005 roku (sygn. akt XII U 493/04). Zdaniem apelującego, spór dotyczył tego samego prawa i toczył się pomiędzy tymi samymi podmiotami, mimo braku zaistnienia nowych okoliczności w sprawie, o czym przesądził Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 13 września 2011 roku.

Organ rentowy wskazał, iż do chwili obecnej ubezpieczona nie rozwiązała umowy o pracę - przeciwnie złożyła do organu rentowego jedynie wniosek o doliczenie do stażu pracy kolejnych okresów zatrudnienia, w tym także przypadających po dacie wydania wyroku. Ponadto, w ocenie apelującego, syn ubezpieczonej, wbrew twierdzeniom biegłych, nie wymagał i nie wymaga zapewnienia stałej opieki lub zapewnienie tej opieki nie uniemożliwiało ubezpieczonej kontynuowania zatrudnienia bez zaniedbania stałej opieki nad dzieckiem, skoro ubezpieczona mogła i może kontynuować stosunek pracy. Dalej podniósł, iż konieczną przesłanką nabycia prawa do emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 roku w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28, poz. 149), jest niemożność kontynuowania dalszego zatrudnienia pracowniczego z powodu stanu zdrowia dziecka wymagającego stałej opieki. W ocenie organu rentowego, wykonanie wyroku, poprzez wydanie decyzji przyznającej prawo do emerytury i ustalającej jej wysokość nastąpić może dopiero po wypełnieniu przez ubezpieczoną zaznaczonego przez Sąd warunku, tj. po rozwiązaniu stosunku pracy. Obecnie wyrok z 2005 roku zawiera jedynie ekspektatywę prawa do emerytury.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej w podwójnej wysokości. Wskazała, iż organ rentowy w celu wykonania prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 4 kwietnia 2005 roku, wydał decyzję z dnia 31 maja 2005 roku, przyznając jej świadczenie. Zdaniem ubezpieczonej, obecnie organ rentowy, wykorzystując art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uchyla decyzję z dnia 31 maja 2005 roku, równocześnie odmawiając ubezpieczonej prawa do emerytury przyznanej w/w wyrokiem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest zasadna.

W niniejszej sprawie należało uchylić zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i umorzyć postępowanie.

Na wstępie należy wskazać, iż zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 12 lipca 2011 roku, została wydana w toku postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 15 grudnia 2010 roku, którym zmieniono wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 29 stycznia 2010 roku i oddalono wniosek organu rentowego o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 4 kwietnia 2005 roku (sygn. akt XII U 493/04).

W niniejszej sprawie przestał istnieć przedmiot sporu, dotyczący rozstrzygnięcia, czy charakteryzujące sprawę okoliczności faktyczne uprawniały organ rentowy do wystąpienia do Sądu z wnioskiem o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 4 kwietnia 2005 w sprawie sygn. akt XII 493/04, którym zmieniając odmowną decyzję organu rentowego z 10 lutego 2004 roku, G. S. przyznano prawo do emerytury od daty rozwiązania stosunku pracy, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. nr 28, poz. 149 ze zm.).

Należy wskazać, iż niniejszy stan faktyczny był przedmiotem postępowania przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. I UK 124/11. W uzasadnieniu wyroku SN z dnia 13 września 2011 roku, abstrahując od oceny wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 4 kwietnia 2005 roku, stwierdził prawomocność tego wyroku. Z wyroku tego z jednej strony wynika prawo do emerytury w przyszłości i pod warunkiem, z drugiej zaś strony jego treść wskazuje na brak prawa do tego świadczenia dopóty, dopóki nie zostanie rozwiązany stosunek pracy. Skoro nie został on rozwiązany ani w dacie wniosku, ani w dacie wyrokowania, wyrok ten przesądza o braku prawa do świadczenia w tym okresie. SN jednoznacznie stwierdził, iż bezprzedmiotowe jest więc żądanie ponownego ustalenia prawa do emerytury w trybie art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej, jeśli miałyby ono polegać na potwierdzeniu poprzedniego rozstrzygnięcia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie zaistniała tożsamość sprawy pod względem przedmiotowym w stosunku do sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z 4 kwietnia 2005 roku. Res iudicata zachodzi, jeśli w sprawie uprzednio już osądzonej prawomocnym wyrokiem oraz w sprawie później wniesionej występuje tożsamość stron oraz identyczność przedmiotów rozstrzygnięcia w związku z podstawami obu powództw. Tożsamość podmiotową i przedmiotową rozumieć należy w taki sam sposób, jak w przypadku stanu sprawy w toku, z tym uzupełnieniem,

że zakres powagi rzeczy osądzonej pod względem przedmiotowym wyznaczony jest zakresem rozstrzygnięcia, nie zaś żądania zgłoszonego przez ubezpieczonego. Natomiast o tożsamości przedmiotu sporu o świadczenia z ubezpieczenia społecznego świadczy nie tylko tożsamość żądania zawarta w obu wnioskach, ale także stan faktyczny i prawny, jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy w poprzednim postępowaniu. Sąd Apelacyjny, badając czy nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, ustalił, że po uprawomocnieniu się poprzedniego orzeczenia nie zaszła tego rodzaju zmiana okoliczności faktycznych sprawy, która mimo tożsamości nowego żądania z żądaniem zgłoszonym w poprzednim procesie - uzasadnia rozpatrzenie tej samej sprawy w nowym procesie.

Wobec powyższego, na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. w zw. z art. 386 § 3 k.p.c., Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i umorzył postępowanie w sprawie.

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA M. Małek-Bujak /-/ SSA E. Piotrowska
Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR